

VILJANDI VALLA ARENGUKAVA AASATEKS

2019 – 2025

ARENGUKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED JA KOOSTAMISE PROTSESSI KIRJELDUS

Viljandi Vallavolikogu algatas uue Viljandi valla arengukava koostamise 25.04.2018 otsusega nr 1-3/70 „Viljandi valla arengukava koostamise algatamine“. Viljandi Vallavalitsuse 04.05.2018 korraldusega nr 2-3/431 „Viljandi valla arengukava koostamise töögrupi ja ajakava kinnitamine“ on kinnitatud 13-liikmelise arengukava koostamise töögrupi koosseis ja ajakava. Töögrupp on läbi viinud sissejuhatavad koosolekud ja rahvakoosolekud arengukava tööversiooni arutelu ettevalmistamiseks ning arengukavale esitatud kirjalike ettepanekute hindamiseks.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37² lõige 3 sätestab, et arengukava ja eelarvestrateegia peavad hõlmama iga aasta 15. oktoobri seisuga vähemalt nelja järgnevat eelarveaastat. Viljandi Vallavolikogu 25.04.2018. aasta otsuse nr 1-3/70 „Viljandi valla arengukava koostamise algatamine“ punkti 1 kohaselt on arengukava koostamine algatatud aastateks 2019-2025. Arengukava tegevuskava on koostatud aastateks 2019-2022 ja vaadatakse läbi volikogu poolt igal aastal 15. oktoobriks. Sealjuures korrigeeritakse tegevuskava ja kinnitatakse volikogu poolt taas neljaks järgnevaks eelarveaastaks. Tegevuskava kinnitamine neljaks aastaks annab võimaluse reaalselt hinnata valla tulubaasi, kulusid ja võimalusi investeringuteks nii vallaeelarvelistest vahenditest kui ka Euroopa Liidu ning siseriiklikest toetusfondidest.

Samal ajal Viljandi valla arengukava koostamise algatamisega on käimas uue Viljandi maakonna arengustrateegia koostamine. Maakonna kui terviku arengu elluviimiseks on ülimalt oluline pikaajaliste arengute planeerimisel vaadata ühes piirkonnas ühte suunda, seada ühised eesmärgid ja kirjeldada strateegiat eesmärkide elluviimiseks.

Arengukava koostamise ajakava:

- 22. märts – Viljandi valla arenguseminar, kus osalesid vallavolikogu ja -valitsuse liikmed, juhtivad ametnikud ja haridusasutuste juhid.
- 25. aprill – Viljandi Vallavolikogu otsus arengukava koostamise algatamiseks.
- 4. mai – Viljandi Vallavalitsus kinnitab arengukava koostamise meeskonna ja ajakava.
- 2.-14. mai - arengukava teksti ja tegevuskava tööversiooni koostamine aruteludeks.
- 7.-11. mai – ametiasutuse struktuuriüksused, ametiasutuse hallatavad asutused, volikogu komisjonid ning kogukonnakogud esitavad oma ettepanekud arengukava eelnõu koostamiseks.
- 18. mai – arengukavale esitatud ettepanekute läbivaatamine töögrupi poolt.
- 1. juuni – arengukava ja tegevuskava tööversiooni esitamine Viljandi Vallavalitsuse istungile.
- Juuni – Viljandi Vallavalitsuse poolt heaks kiidetud arengukava eelnõu suunamine Viljandi Vallavolikogu istungile I lugemiseks.
- 2.-15. juuli – arengukava avalikustamine Viljandi valla raamatukogudes ja Viljandi valla kodulehel avalikkusele ettepanekute tegemiseks.
- Juuli – avalikud arutelud Viljandi valla suuremates keskustes.
- 8. august – arengukava eelnõu avalikustamisel esitatud ettepanekute kohta kokkuvõtete koostamine.
- 15. august – arengukava ja tegevuskava eelnõu esitamine Viljandi Vallavalitsuse istungile.
- August – Viljandi Vallavalitsus esitab arengukava koos lisadega Viljandi Vallavolikogu istungile II lugemiseks.

Maakonna arengustrateegias on tulenevalt majanduslikust ja demograafilisest olukorrast peatähelepanu pööratud probleemkohtadele ja valitud koostöös neli olulist arengusuunda. Viljandi valla arengueesmärgid ühtivad maakonna arengustrateegia eesmärkidega ja seetõttu tegi arengukava töögrupp ettepaneku võtta Viljandi valla arengukava koostamise aluseks Viljandi maakonna arengustrateegia.

Maakonna arengustrateegia töögruppides osaleb arvukalt Viljandi valla arengukava töögrupi liikmeid, valla aktiivseid kodanikke ning vallavalitsuse ametiasutuse hallatavate asutuste juhte. Tulenevalt sellest on Viljandi valla arengukava väärtuste ja strateegiliste arengusuundade kirjelduse osas kasutatud ulatuslikus mahus Viljandi maakonna arengustrateegia teksti.

Nii Viljandi valla arengukava kui ka Viljandi maakonna arengustrateegia koostamisel sõnastatud väärtused ja strateegilised arengusuunad on arengukava tööversiooniks sõnastanud ekspertina kaasatud vallakodanik Mihkel Servinski.

Avalikustamise, koosolekute ja laialdase kaasamisega soovitakse saavutada läbi kodanike osaluse sobivaimad eesmärgid ja teed nende elluviimiseks ning Viljandi valla ja ühtlasi maakonna tasakaalustatud arenguks.

VISIOON

Viljandi vald on paikkond Eestimaal, kus inimesed saavad ennast teostada – luua vaimseid väärtusi ja ettevõtteid, töötada, lapsi kasvatada ja mitmekülgset vaba aega veeta.

VÄÄRTUSED

Viljandi valla väärtuste aluseks on Eesti Vabariigi põhiseadus, kus on kirjutatud: „Kõikumatus usus ja vankumatus tahtes kindlustada ja arendada riiki, mis on loodud Eesti rahva riikliku enesemääramise kustumatul õigusel ja välja kuulutatud 1918. aasta 24. veebruaril, mis on rajatud vabadusele, õiglusele ja õigusele, mis on kaitseks sisemisele ja välisele rahule ning pandiks praegustele ja tulevastele põlvetele nende ühiskondlikus edus ja üldises kasus, mis peab tagama eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade“.

Viljandi valla väärtused kattuvad väärtustega, mis on sõnastatud Viljandi maakonna arengustrateegias. Viljandi vald on paikkond Eestimaal, kus inimesed soovivad ennast teostada – luua vaimseid väärtusi ja ettevõtteid, töötada, lapsi kasvatada ja mitmekülgset vaba aega veeta, tegelda enesearendusega. Viljandi vald on koht, kuhu tulla elama ja soovitakse ka jääda.

Viljandi valla väärtused on kestmine ja areng, õnnelik olemine, pere, tervis, töö ja haridus. Viljandi valla peamine väärtus on inimene. Oluline väärtus on puhas loodus ja viljakas põllumaa. Viljandi vald väärtustab koostööd ja sidusust. Ükski muutus ei tohi seada ohtu eesti keele ja kultuuri kestvust. Ükski muutus ei tohi seada ohtu elu kestmist Viljandi vallas või mõnes selle osas. Aktsepteeritavad on tegevused, mis lähtuvad Viljandi valla väärtustest.

OLUKORD

Viljandi vald moodustus 5. novembril 2013. aastal Paistu, Pärsti, Viiratsi ja Saarepeedi valdade ühinemisel. Viljandi Vallavalitsus alustas tööd 2. jaanuaril 2014.

25. oktoobril 2017. aastal liitusid Viljandi vallaga Tarvastu vald ja Kolga-Jaani vald.

Kõikides Viljandi valla moodustanud valdades on rääkida edulugusid kordatehtud koolidest, külamajadest, lasteaia järjekordade likvideerimisest jne. Kõikjal saab rääkida ilusast puhtast loodusest. Vaadates statistikat, peab siiski tunnistama, et vaatamata nendele edulugudele, lahkuvad inimesed Viljandi vallast ja rahvaarvu kahanemine on nii suur, et see hakkab otseselt mõjutama senist elukorraldust. Teenuste osutamise harjumuspärane struktuur muutub või on juba muutunud. Näidetena võib tuua maapoodide kadumise, postkontorite sulgemise, muudatused koolivõrgus. Oluliseks mõjuriks on tehnoloogia muutused (e-teenuste levik, efektiivsemad põllumajandusmasinad ja väiksem tööjõuvajadus). Teenuste vähenemine ja kodanikest kaugenemine aga põhjustab jätkuvat väljarännet.

Viljandi vallas on negatiivne nii loomulik iive kui ka rändeiive. Peamine roll on siiski rändeiibel, mis mõjutab nii otseselt kui ka kaudselt loomulikku iivet – lahkuvad noored sünnituseas naised. Viljandi valla rahvastikupuu on küllaltki sarnane maakonna rahvastikupuuga.

Väljarände põhjusi Viljandimaalt, sh Viljandi vallast, ei ole otseselt uuritud. Eksperthinnangute põhjal on peamiseks põhjuseks tööjõu ootustele vastavate töökohtade nappus. Väljarände põhjuseks on ka hariduse, eelkõige kõrghariduse, omandamine väljaspool Viljandimaad. See on normaalne protsess, kuid normaalne pole, et peale hariduse omandamist ei ole Viljandimaa tööturg tagasirändeks piisavalt atraktiivne.

Viljandi valla moodustanud valdade arengukavad ei olnud orienteeritud arendustegevusele kahaneva rahvaarvu tingimustes. Viljandi valla arengukava peab tagama kohanemise kahaneva rahvaarvuga selliselt, et valla elanikele pakutavate teenuste kättesaadavus ja kvaliteet ei kahaneks. Strateegia püüdleb selle poole, et rahvaarvu kahanemine esmalt pidurduks ja seejärel stabiliseeruks. Ideaalis on eesmärk Viljandi valla rahvaarv kasvule pöörata.

Viljandi valla moodustanud valdade arengukavad olid orienteeritud eelkõige haridus- ja sotsiaalvaldkonna probleemide lahendamisele. See tulenes otseselt seadusega kohalikule omavalitsusele pandud ülesannetest.

Praegune olukord nõuab Viljandi vallalt arengukava, mis tegeleks ka majanduskeskkonnaga ja tagaks olukorra, kus lisaks ilusa looduse nautimisele oleks valla elanikel võimalik teha vallas tööd ja teenida elatist. Majanduskeskkonda arendav omavalitsusüksuse arengukava vajab paradigma muutust. Käesolevas arengukavas keskendume mõtteviisile, et ellu tuleb viia olulist, mis tagab valla arengu ja võimaluse vallas elades toime tulla. Seega aidata kaasa väärtuslike töökohtade tekkele vallas, kvaliteetsete teenuste arendamisele, mitmekülgsetele vaba aja sisustamise võimalustele, rahvakultuuri hoidmisele ja tervislikele eluviisidele.

STRATEEGILISED ARENGUSUUNAD

Viljandi valla kõige olulisemaks eesmärgiks järgnevatel aastatel on teha kõik selleks, et inimestel oleks piirkonnas nende **võimetele vastav ja vääriliselt tasustatud töö**, mis

võimaldab inimeste jäämise ja tulemise Viljandi valda. Konkurentsivõime tõstmine tööturul väärtuslike töökohtade loomise kaudu on aluseks kõigele muule.

Püstitatud eesmärgi täitmise peavad tagama tegevused neljal strateegilisel suunal:

- 1) inimkapitali arendamine;**
- 2) ettevõtluskeskkonna ja majanduse arendamine;**
- 3) maine tõstmine;**
- 4) elukeskkonna, tehnilise ja sotsiaalse taristu arendamine.**

Samad strateegilised suunad on eesmärgiks ka Viljandi maakonna arendusstrateegias ja nende sõnastamise kattumine on teadlik, eesmärgipärane, loomulik ja vajalik. Eesmärgid on töögruppides ühiselt sõnastatud ja Viljandimaa arengustrateegia elluviimine ei oleks võimalik ilma Viljandi valla samade strateegiliste eesmärkideta.

Viljandi valla elanike arvu vähenemise peamine põhjus on atraktiivsete töökohtade vähesus vallas ja valla lähipiirkonnas, eelkõige Viljandi linnas. Konkurentsivõime tõstmine väärtuslike töökohtade loomise kaudu on arengu peamine tee. Konkurentsivõime tõstmiseks on vaja arendada inimkapitali, saavutades olukord, kus Viljandi vallas ja selle lähipiirkonnas oleks piisavalt atraktiivsete töökohtade loojaid ja seejärel inimesi nende töökohtade täitmiseks.

Atraktiivsete töökohtade ja atraktiivse ettevõtluskeskkonna loojate olemasolu on tähtsaim küsimus Viljandi valla arengukavas. See on võimalik olemasolevat positiivset ja atraktiivset välja pakkudes ja samas valla elukeskkonda muutes ja arendades. Oluline võimalus on ka siinseid elanikke ettevõtlikkusele motiveerida, innustada, koolitada ja arendada. Eelpool nimetatud võimalusi kasutades on piirkond jätkusuutlikult edukas.

Lisaks võimekatele eestvedajatele on oluline tekitada toimetulekutoetustele lootvates inimestes huvi oma elujärge parandada. Aidata tõsta nende enesehinnangut ning motivatsiooni tööturule naasmiseks või kvalifikatsiooni tõstmiseks ja seeläbi toimetulekuks. Juurutada mõtteviisi, et kui igaüks pingutab, siis see annab lootuse Viljandi vallas tervikuna elukvaliteeti parandada ja tegusat ning toimekat elukeskkonda luua.

Inimkapitali arendamise suunas on oluline anda lastele eluks kaasa loovus, võimalikult kvaliteetne haridus, õpetada tundma Viljandi vallas leiduvaid kultuuriloolisi väärtusi ning pärandkultuuris peituvaid võimalusi. Inimkapitali arendamine Viljandi vallas tähendab ka selliste oskuste arendamist, mis tõstavad Viljandi valla elanike konkurentsivõimet tööturul. Oskus olla positiivne, näha probleemide asemel võimalusi arenguks on inimkapitali oluline osa. Kui Viljandi valla noored on õppinud nägema Viljandimaa positiivseid külgi, siis suureneb lootus, et nad siit ei lahku või naasevad peale õpinguid Viljandimaale.

Koos inimkapitali arendamisega tuleb arendada ettevõtlus- ja majanduskeskkonda. Ettevõtlus- ja majanduskeskkonda arendavad inimesed – selliste inimeste leidmine on inimkapitali arendamise teema. Kaasa aitab soosiv keskkond.

Viljandi valla arengu tagamiseks on oluline mainekujundus. Kui inimesed on uhked selle üle, et nad elavad Viljandi vallas ja näevad valda väärtusliku elupaigana, siis kandub see suhtumine edasi ka vallast väljapoole. Sellise seisundi tagab valla maine teadlik arendamine. Inimkapitali arendamine, ettevõtlus- ja majanduskeskkonna arendamine tagavad olukorra, kus Viljandi valla inimesed on ise enda üle uhked ja arendustegevuse mõju kujundab väljaspool omavalitsust inimeste arvamust. Maine ja identiteedi arendamise ülesanne on

tehtud edusammudest teada anda ning seeläbi inimkapitali, ettevõtluskeskkonna ja majanduse arengut toetada. Juba nüüd on Viljandi vallas edulugusid, millest rääkida.

Viljandi valla tehniline taristu, eelkõige teedevõrk, elektrienergiaga varustamine ja andmeside, on arendatud selliselt, et need tagavad majanduse arengu vallas.

Sama oluline on inimeste sotsiaalne turvatunne, kvaliteetsete sotsiaalsete teenuste kättesaadavus elukaare igal hetkel. Viljandi vallas on tehtud märkimisväärseid samme sotsiaalse infrastruktuuri arendamiseks lootuses, et korras lasteaiad, koolid, võimlad jne hoiavad elanikke lahkumast ja meelitavad siia uusi inimesi. Sotsiaalse infrastruktuuri arendamisega tuleb jätkuvalt tegeleda, sest lahendamata probleeme on selles valdkonnas veel piisavalt. Sotsiaalse infrastruktuuri arendamisel tuleb toetada eelkõige neid objekte ja tegevusi, mis kõige rohkem mõjutavad Viljandi valla ja selle lähipiirkonna inimkapitali, ettevõtluskeskkonna ja majanduse arengut. Tasuvatel töökohtadel töötavad inimesed on motiveeritud enesearendamiseks ja toimetulekuks. Erinevatel põhjustel tööturult väljalangenutele on oluline tagada turvaline elukeskkond ja teenused.

Viljandi valla areng on tihedalt seotud valla lähipiirkondade arenguga. Kõige tugevamalt on valla areng seotud Viljandi linna arenguga. Viljandi valla elanike jaoks on Viljandi linnas hulgaliselt teenuseid – kättesaadavad on põhi-, gümnaasiumi-, kõrgkooli-, huvikooli-, muusikakooli-, spordikooli-, kunstikooli haridusteenus ja kultuuriteenused. Viljandis asub vaimse tervise päevakeskus, vallaelanikke teenindavad perearstid jne. Viljandi valla elanikele on Viljandi linna ettevõtted olulised tööandjad. Viljandi valla arengu tagamiseks on samas ülioluline koostöö kõigi Viljandimaa omavalitsustega, sest vaid kogu Viljandimaa ühiste jõupingutustega on võimalik tagada kogu maakonna tasakaalustatud areng, sh Viljandi valla areng.

Arengukavas ei ole strateegiliste eesmärkidena kirjeldatud neid tegevusi, mis on tulenevalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest või muudest õigusaktidest kohaliku omavalitsuse ülesanne. Arengukava on pigem keskendunud arengus pikaajaliselt edasiviivatele protsessidele. Eelpool nimetatud nelja strateegilise eesmärgi saavutamine tagab nii keskkonna- kui sotsiaalse turvalisuse, inimõiguste tagamise jne. On valdkondi, mis peavad olema korras ka siis, kui need arengukava prioriteedid ei ole. Kui sellistes valdkondades tekivad probleemid, tuleb need lahendada nagu lahendatakse kõige kõrgema prioriteediga probleeme.

1. Inimkapitali arendamine

Visioon:

Viljandi valla elanikud on majanduslikult hästi toimetulevad, loovad ja kohanemisvõimelised, oma elukohta väärtustavad aktiivsed kodanikud.

Eesmärgid:

- Viljandi vallas on piisavalt töökohti loovaid ja hoidvaid eestvedajaid, kes suudavad tuua inimesi Viljandi valda, tagades vallas hea ettevõtlus- ja majanduskeskkonna ning aktiviseerides kodanikuühiskonda.
- Viljandi vallas on piisaval arvul tööturul hakkama saavaid inimesi, kes väärtustavad elukohana Viljandi valda ja toetavad oma tegevusega majanduskasvu.
- Viljandi vallas on haritud, sidus ja koostöövõimeline elanikkond, kes väärtustab oma kultuuri ja pärandit ning panustab kogukonda.

- Viljandi vallas antav haridus on kvaliteetne ja mitmekülgne, vastab riiklikes õppekavades seatud eesmärkidele. Õpilastele on muudetud kättesaadavaks võimalused õppida hea õpi- ja olmekeskonnaga koolihoonetes. Kvaliteetne alusharidus võimaldatakse kuni 15 km kaugusel elukohast.
- Lasteaiaõpetajate ja valla eelarvest töötasu saavate pedagoogide töötasu on samaväärsel tasemel riigi palgal olevate pedagoogidega.
- Valla territooriumil on inimestele kättesaadavad mitmekülgsed vaba aja veetmise võimalused – on loodud keskkond ja võimalused eneseteostuseks kultuurielus ja tervislike eluviiside harrastamiseks.

Möödikud:

- Rahvaarv ei kahane Eesti keskmisest kiiremini ja stabiliseerub.
- Sündide arv kasvab.
- Töötuse määr on alla 6%.

Taotletav mõju:

- Inimeste aktiivsuse kasvatamine ja toetamine elukaare igas faasis. Aktiivsuse kasvatamine ja hoidmine on protsess, mis vajab pidevat taastootmist:
  - ettevõtlikkuse kasvatamine noorte hulgas;
  - elukestva õppe arendamine;
  - ümberõppesüsteemi arendamine;
  - kutse- ja karjäärinõustamise arendamine.
- Karjäärinõustamise taseme tõus valla koolides ja kõrge tehnoloogiaga maakonna kutseõppeasutuste kutseõppevõimalustest teavitamine.
- Keskkonnateadliku ellusuhtumise ja säästvat arengut ning väärtuskasvatust kandvate oskuste ja teadmiste kujundamine nii noorte, täiskasvanute kui eakate hulgas.
- Koostöövõimekuse tõstmine, koostöövõrgustike arendamine – on vaja süvendada arusaama koostööst kui edu tagamise võimalusest ja suurendada oskust koostööd teha.
- Kodanikuühiskonna arendamine – eelkõige teadlikkuse kasvatamine kodanikuühiskonna võimalustest, seda ka ettevõtjate seas. Külaelanike poolt on valitud külavanemad, kes kaasavad külaelanikke kogukonna tegemistesse ja korraldavad tegevusi külaseltsides.
- Viljandi vallas antava hariduse kvaliteedi ja loovuse tõstmine ning õpilastele kaasaegsetes mitmekülgsete võimalustega koolides õppimise võimaldamine. Viljandi valla koolivõrk on suhteliselt hästi välja arendatud, kuid on ka koolihooneid, milles ei ole tagatud hea õpikeskkond. Valla rahvastikuareng viitab sellele, et koolivõrku tuleb asuda korrastama, mis reeglina tähendab osa koolide sulgemist või koolide ühendamist. Valla ülesandeks on tagada piirkonniti kättesaadavad õppekohad. Kooli- ja lasteaia teenuste võrgu ümberkorraldusel lähtutakse eelkõige laste huvidest. Tähtis on õpikeskkonna kvaliteet õppekava täitmiseks ja head olmetingimused nii koolides kui lasteaedades. Lahendatud peab olema erivajadustega laste õpetamine ja selle kvaliteetne korraldus. On oluline, et Viljandi valla koolid õpetaksid õpilasi nägema Viljandi valla ja Viljandimaa võimalusi, tegeleksid sügavuti väärtuskasvatusega.
- Viljandi valla elanike enesearengu ja tervisepotentsiaali tõstmine – inimeste tervisekäitumisealase teadlikkuse kasvatamine, mis pikas perspektiivis aitab kaasa tervelt elatud aastate pikenedamisele ja eluea tõusule.

2. Ettevõtlikuskeskkonna ja majanduse arendamine

Visioon:

Ettevõtlik, nutikalt spetsialiseerunud ja koostööd väärtustav vald, kus piirkonna ressursse kasutatakse jätkusuutlikult. Viljandi valla ja selle lähiümbruse tööturg on atraktiivne nii Viljandi valla elanikele kui ka teistele eestimaalastele.

Eesmärgid:

- Ettevõtjate tegevuse toetamine ja arengule ning konkurentsivõime kasvule kaasaaitamine. Valla ettevõtjad on kursis investeerimis- ja toetusvõimalustega.
- Viljandi valda ja kogu piirkonda on tekkinud juurde uusi töökohti tänu tööstuspargi arendamisele.
- Piirkonna väärtustamine läbi kompetentsikeskuste loomisele kaasaaitamise ja vastava ala tippspetsialistide olemasolu.
- Ettevõtjate kaasamine otsustamisprotsessidesse tänu tulemuslikule ja jätkusuutlikule koostööle omavahel ning teiste lähipiirkonna ettevõtjatega ning avaliku sektoriga.
- Inimeste otsus tulla ning jääda Viljandi valda elama atraktiivsete töökohtade, tegutsemis- ja loomisvõimaluste pärast.

Mõõdikud

- Rändesaldo stabiliseerub ja läheneb positiivsele.
- Viljandi valla keskmine palk on lähemal Eesti keskmisele.
- Ettevõtlusaktiivsus kasvab.

Taotletav mõju:

- Ettevõtlusaktiivsuse suurendamine koostöö, klasterite ja võrgustike loomise ning ettevõtluskeskkonna parandamise abil.
- Viljandi tööstuspargi infrastruktuuride arendamine ja turundustöö ettevõtete toomiseks piirkonda.
- Eestis olemasolevate ettevõtlust ja majandusarengut soodustavate võimaluste (EL meetmetest teavitamine, LEADER-strateegia elluviimisesse kaasamine, olulistest ettevõtjaid puudutavatest seadusemuudatustest teavitamine jms) maksimaalne kasutamine piirkonna eripära silmas pidades.
- Arendustegevuses on väärtustatud võrdselt sotsiaalsfäär, majandus ja keskkond.
- Kompetentsikeskuste, sh pärandtehnoloogia kompetentsikeskuste loomine Viljandi valda. Kompetentsikeskus on ettevõtte, asutus või organisatsioon, mis on võimeline jagama oskusteavet valla või maakonna sees ja sellest välja ning kus leiavad rakenduse oma valdkonda põhjalikult tundvad tippspetsialistid. Viljandi Kutseõppekeskusel ja Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemial on potentsiaali mõnes valdkonnas vabariikliku tähtsusega oskusteabe keskusteks kujuneda. Kultuurivaldkonnas on lüüdnud, et Viljandimaal eelisarendatavad kasvuvallakonnad on Eesti rahvuskultuuri(loome) ettevõtlus ning tervise- ja loodustoodete arendus + tootmine. Viljandi vald sobib suurepäraselt nendeks tegevusteks.
- Viljaka põllumaa võimaluste ärakasutamine põllumajandusega seotud klasterite arendamiseks. Võrtsjärve eelduste kasutamine kalanduse ja loodusturismiga seotud valdkondade arendamiseks.
- Viljandi Kutseõppekeskuse arengu toetamine. Arengu peamisteks suundadeks on tööturuvajadustele vastava hariduse andmine, konkurentsivõime tõstmine kutseharidusmaastikul (kutseharidust andvad koolid on üleriigilise koolipiirkonnaga, kuid Viljandi vallale on oluline, et maakonnas jätkaks tegevust kutseharidust andvad koolid). Vald toetab oma elanikke kutsehariduse saamisel.

3. Maine tõstmine

Visioon:

Viljandi vald tekitab omades uhkust ning külalistes huvi ja imetlust.

Eesmärgid:

- Viljandi vald on siin elavate ja elama tulla soovivate inimeste ja ettevõtjate jaoks huvipakkuv ning siia soovitakse elama asuda, siin ettevõtlusega tegeleda. Viljandi valda nähakse areneva ning kultuuriliselt eristuva piirkonnana.
- Viljandi valla elanikud on uhked oma valla üle ja räägivad valla arengust edulugusid.
- Piirkonna eripära esiletõstmine – osa Viljandi valla territooriumist asub Võrtsjärveäärsetel aladel, osa Mulgimaal. Paikkonna eripärad on tunnustatud, edasi kantud ja elanike hulgas hinnatud.
- Viljandi valla olevikust ja tulevikust on loodud positiivne kuvand.
- Osatakse hinnata ning ka väljapoole kuvada olemasolevaid väärtusi, kasvanud on meediakajastuste ja edulugude arv.
- Elanike arvu langus on peatunud.

Mõõdikud:

- Elanike rahulolu Viljandi valla kui elu- ja tööpaigaga on kasvanud.

Taotletav mõju:

- Viljandi vallas olevate loodus- ja kultuuriväärtuste korrashoid ning esiletõstmine.
- Viljandi valla võimaluste aktiivne tutvustamine ja piirkonna mainesündmuste korraldamine. Viljandi valla väärtuste edasikandmine piirkonnaga seotud üritustel.
- Viljandi valla külastuskeskkonna parandamine. Külastuskeskkonna areng loob võimaluse turismimajanduse arendamiseks, kuid külastuskeskkond mõjutab otseselt ka Viljandi valla mainet. Hea ja arenev külastuskeskkond loob eeldusi inimeste soovile Viljandi valda elama asuda.
- Viljandi valla sihipärane mainekujundus.
- Vallavalitsuse kui ametiasutuse arenemine. Elanike heaks töötavad kompetentsed ametnikud, omavalitsustele pandud kohustused on täidetud parimal võimalikul moel ning on olemas tahe ja kompetents paikkonna arendamiseks ja elujõulisuse hoidmiseks ametnike, vallaelanike ja ettevõtjate koostöös.
- Viljandi vallast kuulub osa Võrtsjärve piirkonda ja osa Mulgi kultuuri piirkonda. Hinnatakse mõlema piirkonna eripära ning panustatakse koostöösse eripära kuvamisel, hoidmisel, edasikandmisel ja väärtustamisel. Viljandimaa ajaloo ja kohaliku kultuuripärandi tundmine on tugevdanud inimeste identiteeti, väärtushinnanguid ja sidet kodukohaga.

4. Elukeskkonna, tehnilise ja sotsiaalse taristu arendamine

Visioon:

Viljandi valla tehniline ja sotsiaalne taristu tagab inimestele ajastule vastava ettevõtlus- ja elukeskkonna.

Eesmärgid:

- Viljandi valla tehnilise- ja sotsiaalse taristu seisund ja areng ning ruumiline planeerimine toetab ettevõtlust ja majandusarengut.
- Tänu liikluskorralduse meetmete rakendamisele on vallas turvaline ja ohutu liigelda.
- Valla kinnisvara on hooldatud, energiatõhus ja säästlikult majandatav.
- Sotsiaalvaldkonna areng, mitmekesised ning kvaliteetsed teenused ja võimalused tagavad inimeste sotsiaalse turvalisuse.
- Looduskeskkonna ja tehiskeskkonna areng toimub tasakaalustatult ning säästva arengu põhimõtteid järgides. On säilinud puhas elukeskkond.
- Inimeste vaimse ja kehalise tegevuse tasakaalu ning heaolu saavutamine.
- Kaasaegsete kommunikatsioonide kättesaadavuse suurendamine.

Möödikud:

- Viljandi vallas tegutsevate ettevõtete, sh keskmiste ja suuremate ettevõtete arv on kasvanud.
- Õpetajate, sh alushariduse õpetajate palk ei ole väiksem vabariigi keskmisest palgast.
- Soojusenergia varustuskindlus on tõusnud.
- Puhta joogivee ja kanalisatsiooni varustuskindlus on tõusnud.

Taotletav mõju:

- Optimaalsete ja kaasaegsete vee-, kütte- ja kanalisatsioonisüsteemide arendamine tagab elanikkonnale võimalikult soodsad ja kvaliteetsed elamistingimused.
- Valla kruusakattega teid parendatakse vähemalt 20 km aastas ja mustkattega teede osakaal valla territooriumil on tõusnud.
- Kergliiklusteid rajatakse eesmärgiga suurendada turvalisust liikluses ning võttes aluseks maakonna kergliiklusteede teemaplaneeringu.
- Inimeste tervisekäitumise toetamine avalike puhkealade arendamise, mänguväljakute ning spordirajatiste rajamise ja kaasajastamise ning väljaehitamise abil.
- Kommunikatsioonide arendamisele kaasaaitamine erinevaid toetusprogramme kasutades.

ARENGUKAVA ELLUVIIMINE, SEIRE JA MUUTMINE

Viljandi valla arengukava viiakse ellu erinevate valdkondlike tegevuskavade abil. Tegevuskavad koostatakse neljaks aastaks, vaadatakse igal aastal üle ja korrigeeritakse vastavalt olukorra muutumisele. Vajadusel koostatakse tegevuskava pikema perioodi kohta. Pikem tegevuskava on soovitatav, kuid olukordade kiire muutumine näitab, et pikemat tegevuskava ei ole sageli võimalik objektiivselt planeerida.

Viljandi valla ees seisvaid väljakutseid saab lahendada koostöös valla ettevõtete, asutuste ja huvirühmade võrgustikuga ning Eesti riigiasutuste ja teiste kohalike omavalitsustega. Võrgustiku koostöö tekitamisel, alalhoidmisel ning koordineerimisel on juhtpositsioonil Viljandi valla vallavanem, kes korraldab ka arengukava seiret.

Arengukava seire koosneb kolmest tegevusest:

1. Viljandi valla arengu põhinäitajate statistika süstemaatiline uuendamine. Viljandi valla arengu põhinäitajad sisaldavad kõiki käesolevas arengukavas toodud statistika abil jälgitavaid mõõdikuid.
2. Arengukava eesmärkide täitmisele hinnangu andmine ning vastava aruande lisamine arengukava lisade hulka. Teostatakse kord aastas arvestusega, et arengukava eesmärkide täitmise aruanne saaks arengukavale lisatud igal järgneval aastal hiljemalt 1. oktoobriks.
3. Kavandatud tegevussuundade ja tegevuskava täpsustamine sõltuvalt arengukava täitmise käigust ja võimalustest viia ellu tegevusi arengukavas püstitatud eesmärkide täitmiseks teostatakse kord aastas. Täpsustatud strateegilised alameesmärgid ja tegevuskava on avalikustatud hiljemalt 15. oktoobriks.

Kui arengukavas püstitatud eesmärkide täitmise analüüsi käigus, tegevussuundade ja tegevuskava täpsustamisel selgub vajadus muuta arengukavas esitatud väärtusi, peamist eesmärki või selle täitmiseks valitud strateegiaid, siis tuleb koostada uus arengukava. Uue arengukava koostamise algatab Viljandi Vallavolikogu.

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaupo Kase
vallavolikogu esimees